

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МАЛИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ФОРМ ПРИ ФОРМУВАННІ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Войналович Л. П.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри англійської мови

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Христюк А. С.

магістрантка

Житомирського державного університету імені Івана Франка м.

Житомир, Україна

Мета статті полягає у визначенні доцільності використання малих літературних форм у формуванні ЛСК компетентності учнів основного етапу. Значний науковий інтерес як для філософії, культурології, соціо-логії, психології, так і для практичної педагогіки представляє питання про компоненти ЛСКК. Вступаючи до діалогу культур, учень не тільки розширює свій кругозір, але і розсуває кордони свого світосприйняття та світовідчуття. Жодна ситуація міжкульту-рного спілкування, жодне явище іншої культури не сприймається ним неупереджено. Вони оцінюються учнем через призму культур-них норм і цінностей, прийнятих в рідному лінгвокультурному соціумі культурних норм і цінностей, через призму засвоєної індивідуумом моделі світобачення. Між мовцями в умовах міжкульту-рної взаємодії складаються міжкультурні відносини, в яких «культурна системність пізнається в моменти виходу за межі кордонів системи» [2, с. 4]. Це означає, що, використовуючи свій лінгвокультурний досвід і свої національно-культурні традиції та звички, суб'єкт діалогу культур одночасно намагається врахувати не тільки іншомовний код, але й інші звичаї та звички, норми соціаль-ної поведінки. Саме ця обставина дає підставу вважати, що ЛСКК носить комплексний характер. Одними з ключових її складових є лінгвістична, соціокультурна та комунікативна компетентності. Виникає питання їх співвіднесеності в межах даної компетентності. Соціокультурна компетентність, що має найбільшу вагомість в розглянутому концепті, охоплює онтологічний аспект

становлення особистості, в той час як комунікативна та мовна компетентності визначають її мовні та мовленнєві здібності. Очевидно, необхідно вести мову про переосмислення сутності та змісту навчання, що має принципове значення для формування ЛСКК. Вимоги міжкультурного спілкування зобов'язують навчити учнів наступного: розширити індивідуальну картину світу учня шляхом залучення до іншокультурної картини світу (процеси розвитку); пояснити та засвоїти іншопольтурний спосіб життя та поведінкових моделей (процеси пізнання); вживати лінгвістичні й екстралінгвістичні засоби у ситуаціях міжкультурного спілкування (процес формування навичок і вмінь) [5, с. 157].

Отже, розуміння суті ЛСКК як інтегративного цілого, що має «вихід» на особистість учня, на його здібності, а також особистісні якості, що дозволяють йому здійснювати всі види мовленнєво-мисленнєвої діяльності в умовах взаємодії з представниками інших культурних середовищ.

Інтегративність поняття ЛСКК проявляється у взаємозв'язку і взаємозумовленості трьох її компонентів: *прагматичний* компонент пов'язаний з формуванням в учня комунікативної та лінгвістичної компетентностей; *когнітивний* компонент пов'язаний з використанням низки засобів як інструменти пізнання іншої культури; *педагогічний* компонент має визначити модус «позалінгвістичного існування» полікультурної особистості [5, с. 158]. До позалінгвістичних якостей такої особистості відносяться самостійність, емпатія, здатність до рефлексії, толерантність. В основі останніх параметрів лежить досвід емоційно-оцінного ставлення індивіда до етнокульту-рної взаємодії [6, с. 355].

Отже, вищезазначене дає можливість сформулювати власне, уточнене визначення категорії ЛСКК як здатність до розуміння культури іншого народу, позитивного ставлення до неї, осмислення її реалій, моралі, цінностей та інших складових компонентів крізь призму власної культури, а також уміння ефективно функціонувати в умовах іншому лінгвокультурному середовищі, у тому числі іноземною мовою.

Роль іноземної мови як одного зі стовпів міжкультурної освіти незаперечна, а саме – використання її як засобу залучення до культури різних народів висувається

багатьма дослідниками. Зокрема, сьогодні в якості мети навчання іноземних мов висувається створення «цілісної культурно-мовної особистості» [8, с. 24]. Такий розвиток поглядів на цілі іншомовного навчання передбачає не тільки оволодіння технікою спілкування, а й засвоєння позамовної інформації, необхідної для адекватного спілкування та взаєморозуміння. Безперечний і той факт, що самі по собі практичні заняття з іноземних мов безсилі у формуванні ЛСКК без правильно спланованих технологій, які передбачають включення учнів до інформаційного поля планети за допомогою постійних відсилань до мережі Інтернет, грамотну адаптацію зарубіжних навчальних посібників, а також пошук засобів із зміщення акцентів з мовної та комунікативної компетентнісних складових навчального процесу на країнознавчу, поведінкову та аксіологічну. Одним з подібних прийомів ми вважаємо застосування малих літературних, до яких зокрема відносяться прислів'я та приказки. Використання прислів'їв та приказок на уроці англійської мови створює умови для формування ЛСКК учнів основної школи. Вони виступають джерелом збагачення мови, підвищення її логічної, емоційної та стилістичної виразності, а також виступають частиною культури народу. Науковці сходяться на думці щодо доцільності використання прислів'їв та приказок на уроках англійської мови як засобу формування ЛСКК з огляду на їх: змістовність (містять смисл та є вагомими за лексичним значенням); експресивність (активізують образне мислення); універсальність (можна одночасно розвивати усі мовні компетентності); доступність (в мережі Інтернет у загальному доступі на різну тематику); ритмічність (що впливає на легке запам'ятовування); ємність (узагальнюють думку у короткій формі) [3, с. 258].

Легкість інтегрування прислів'їв і приказок до процесу навчання англійської мови полягає, в першу чергу, у їх розмірі, оскільки вони відносяться до малих літературних форм, але не зважаючи на розмір, зміст їх вагомий, що дозволяє ускладнювати роботу із ними, наприклад: висловіть згоду/незгоду із запропонованим прислів'ям або приказкою; створіть ситуацію, яка підтвердила або спростувала б запропоноване прислів'я/приказку; прослухайте ситуацію та назвіть відповідне їй прислів'я/приказку; опишіть ілюстрацію до прислів'я / приказки; прослухайте діалог і скажіть, яким прислів'ям/приказкою можна було б його завершити [7, с. 51-52].

Залучення до культури країни мови, що вивчається через елементи фольклору, прислів'я та приказки дає учням відчуття приналежності до іншого народу. Таким чином, вивчаючи прислів'я та приказки англійською мовою можна краще зрозуміти носіїв цієї мови, оскільки в них відображаються особливості історії, культури, побуту народу, мова якого вивчається [1, с. 15].

Висновки. Отже, використання малих літературних форм є невід'ємною частиною побудови цікавого, креативного уроку іноземної мови на основному етапі середньої загальноосвітньої школи. Малі літературні форми слугують ефективним засобом формування такої комплексної компетентності як лінгвосоціокультурної, що надає величезний простір для вчителя із підбором матеріалу та створенням до нього низки різноманітних цікавих завдань.

Література:

1. Васичкина О. Н. Иностранный язык как средство развития коммуникативной компетенции // Педагогическая наука и образование в России и за рубежом: региональные, глобальные и информационные аспекты. – 2006. – № 1. – С. 15-18.
2. Гальскова Н. Д. Межкультурное обучение: проблема целей и содержания обучения иностранным языкам // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 1. – С. 3-8.
3. Дорофеева О. М. Використання прислів'їв та цитат у вивченні англійської мови // Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Сер.: Філологічна. – 2013. – № 39. – С. 258-259.
4. Дука М. В. Поняття «лінгвосоціокультурна компетентність» та аналіз методів її формування в педагогічній теорії і практиці // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – №7 (51). – С. 39-48.
5. Осадча Н. В. Здатність та готовність до міжкультурного спілкування як компонент лінгвосоціокультурної компетентності // Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка. Сер.: Педагогічні науки. – 2015. – № 27. – С. 156-163.
6. Осадча Н. В. Історія дослідження проблеми формування в учнів профільної школи лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні на уроках країнознавства // Молодий вчений. – 2016. – № 8. – С. 354-361.

7. Померанцева Т. А. Использование поговорок и скороговорок на уроке английского языка / Т. А. Померанцева // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 2. – С. 50-52.

8. Фурманова В. П. Межкультурная коммуникация и культурно-языковая прагматика в теории и практике преподавания иностранных языков: Дис. ... д-ра пед. наук. – М., 1994. – 544 с.